

Hänike:

uma kodokülä värsi'ria'

- Imäkiil
- AD 1638
- Kannatustõ aig
- Veimevakk
- Talvõaig
- Kos'älisõ
- Rebäne
- Loit
- Küünäl Jõuluüün
- Laadalõ
- Nii om kõnõldu
- Kara'poisist kuningas
- Kirgastus

Hänike külän kõnõldõs võro kiilt, a tan om tsipakõnõ tõönõ välläütlemine ja om ka ummamuudu sõnnu. Esi ma' kõnõli tuud kiilt õkva pääle'sõa aastist alatõs. Mu esä kõnõli tarto-mulgi murrõt, imä Vana-Antsla võro kiilt. Asi sais tuun, et talode mõisalt ostmise aigu tull' küllä inemisi egäst ilmakaarõst, küll Mulgi- ja Tartomaalt, Põlva ja Rõugõ kihlakunnast ja nii sis saigi üts väegä esimuudu kiil. Olõ tuud kiilt kasutanu ka uma värsiridadõn.

Taarausklik Endel Loide, kodo-uurja Johannes Toom, Karl Leok, Madis Kumm, kultuuritüü tegijä Aksel Ermel jt kasutiva kohalikku kiilt nii kir'äsõnan ja muidu juttõ ülesütlemisel. Nuidõ ütelse' helisese mul viil parhilla kõrvun.

Endel Loide

Johannes Toom

Karl Leok

Madis Kumm

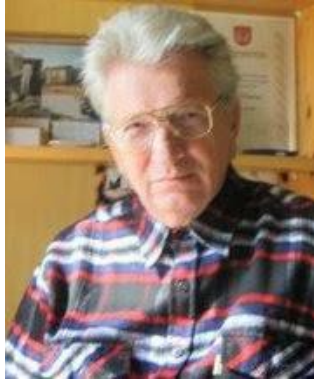
Aksel Ermel

HÄNILÄNE

**MI' UMA HÄNILÄNE, KAR'ATSIRK -
KIPÖLT KARGLÕS, ELLÄV, VIRK
VÄIKO, PIKÄ SABA VIBUTAJA,
KÄRBESTE JÄRGI KIHOTAJA.**

**LEHMÄ TURJAL TUBLI TURNJA,
SIIÄ-TÄNNÄ LUSTI LINDLIJA.
KAR'APOISI VAHVA ABIMIIS.**

**JO VANAST KÄRGULA MÕISA'AOST,
EGÄL SUVÖL VÄLGUB SIIN TA TSIIB -
MI' HÄNIKE KÜLÄ LEMBE'TSIIG.**

Vambola Raudsepp

**OLÕ SÜNDÜNÜ URVASTE KIHlakunna HäNIKE KÜLÄN. OPNU KURÕNURMÕ
KÜLÄKOOLIN, ANTSLAN JA TALLINNAN MAJANDUSTIÄDÜST. OLÕ TENNÜ
TÜÜD VALGAN, PERÄSTPOOLÕ TARTO SUURKOOLIN PROHVESSORINA.
TÄÄDÜSTOHTORIS SAANU PIIDARIN. HUVIALA' OMMA KODOLUGU, SOOMÕ,
EESTI JA VÕRO KIIL, A KA' PÕLVNÕMISÕLUGU.**

*Unistus lindli taivakaarõ pääle'
otsma pilvin tillokõst õnnesaart.*

*Tull' usku ütsi' süäme häält
ja luuta ello, miä elämist väärt.*

*Aig tekse suuri, pikki ringe,
säält pall'o hääd-halba jäi hinge,
ja uma kodokülä värsiritu sisse.*

Hänike küla viit

Raudtii Võsumäel

Rootsi'ao pettai

Tagamõtsa oja

Imäkiil

1582 - *Ligora**

Kiil lät' põlvõst põlvõ edesi,
rikkus-vara latsilt latsillõ.

Imä sai sõna'-lailu' vanaimält,
uma esäkodo vanõmbilt.

Võrokõsõl koton võro kiil,
kõnõldõs tuud ainult siin.

Jaga' sa'ki uma rikkust,
vana kodotarõ uhkust.

Nii püsüs väiko võro kiil,
ja mi' kodokülä uma miil.

**Ligora - maa-ala mõisa lautust
Paadi taloni (Pühäjõeni)*

AD 1638

1638 - inimtühi Hänike

Kihlakunnal uma, esimuudu kiil;
egäl küläl umma' talo', mötölusõ', miil.
Võromaa veeren vana Hänike külä:
oll' sõ'ast, nälä'hädäst, tõbidõst räsitü,
tühäs inemistest juusknu, võssa jäänü.

Tull' tõusõ'- mõõnõ', küllä elo tipphetki -
är'äsi üles ku' Kärgula kara'mõis.
Sis talodõ ost-müük, uma huunõ' ja kari -
rikkust tuudi, ilmapääl tetti pikki retki.

Suurmehi siin külän sündünü-elänü,
peräst ammu võõrsilõ vällä rännänü:
kirä'-, spordi- ja täädusemehi' -
Loide, Kersna, tõõsõ - kodokülä ehte'.

Vara'-väärtüse kaossõ' igävikku;
aig hoida kiilt, tavvu' - külä rikkust,
aig korjada vaimuvara kodolukku.

Kannatustõ aig

Sundmobiliseerituiõ

Sügüse üü, taivan sähvse tuld,
oll' pümme, kur'ä kuulutustõ tund.
Vangõr valmis pakko'sõidus Läände;
päästmä tulõ es meid Valgõ laiv.

Surmasõnnu tuudi küllä rindilt,
Sinimägede ja Emajõe tandrilt.
Sääl tapsõ miis-miist ütest verest,
katski lüüdü uma eesti perest.

Sai peremehes Eestin võõras võim,
aastakümnis alandus ja vaiv.
Tõbi talo laudast luumi võtsõ,
korjus, raibõ, söödäs viidi mõtsa.

Külmä sao'aol rügä pääd es luu;
päiksepäivi hainakuu es tuu.
Väiko lats issit kodo uutsõ;
jäi räsitü pere saatusõ huuldõ.

Veimevakk

Esä viietselt ilma jäi uma imäst,
tuust valust es kõnõlõ ta inämb.
Ku' aarõt hoidsõ ta veimevakk,
miä käkse är' kodotarõ lakka.

Oll' pruudi ihovara rikkus säääl,
Paistu isätalon tettü näputüü.
Undruk, miä lindli tsõõri kiigu pääl
ja ehte', miä läiksivä Jaaniüül.

Sis Võromaa peiupoiss ta löüdse,
tuugõ kogo uma elo köütse.
Altari iin valgõn pruudikleidin pilt,
miä veimekastin sais ku' ao'tu hetk.

Tull' perenaanõ uvvõ kodo tallo,
kos egä päiv tüüd armõdu pall'o.
Viil pereelo - üts lõpudu huul,
äkki "latsõsängü" kustu küünläkuul.

Lustivere talun, 1958.

Talvõaig

Kas nuid talvi takan kaibad,
ku' külm pauksõ aiasaiban.
40 pügälät pakast välän
ja lambanaha kasuk sälän?

Siras Suur-vangõr Põh'ataivan:
oll' sis mõtsluum nälän, vaivan?
Kuri susi laudaümbre nuhksõ,
räästä all lumõhang uhkõ.

Jää es elo saisma külmäl aol:
luum sai süvvä, tarõ lämmäs küttä.
Viil pikä saege mindi mõtsa,
siiga-saaga kütet tallo võtma.

Latsõ välän terve, punapõsksõ,
puulpäl' savvusannan mõsksõ.
Külmän lumõhangõn karasti,
peräst kuuman sannalaval vihõlsi.

Kos'älisõ

Naabritalo tütar illos, nuur,
ku' kütse ladvaupin uman puun.

Timä talo ümbre tiirli kos'älisi
õkva nigu mii'puu manu mesiläsi.

Esä hullupöörä vih'a täüs ja kuri,
pinil ilgõ hamba, püstün turi.

Tull' poissõ igäst ilmakaarõst,
peretütär nuid vaid vällä naarsõ.

Tull' sis tõtõ tüü- ja pillimiis,
pini parõmb sõbõr, astsõ iin.

Küll pini kos'älist, inemist tund
ja truult valv' perekonna und.

Rebäne

Kavval repän' igävene varas.
kõrra talotarõ huuvi karas'.

Haardsõ priske kana säält,
õkva lauda ussõ läve päält.

Jäi hildas haukma vana krants,
iku-kärrä tekse väiko lats.

Tõi püssü peremiis, jätse kirve.
Kikas kaugu kur'ält kirkse.

Oll' päise- päävä aol üts mõrvatüü,
olõs tuu viil vargsi pümme üün.

Võtsõ aigu võsa veeren varitsus,
sis tull' reinule ka kõva karistus.

Loit

Endel Loidele

Kir'ämehe sõnal oll' külän kaalu:
kir'änik, taarausuu tuuja-toitja,
viil Vabadusristi kavaler
oll' Endel Loide - tõrviku läitja.

Pühäjõe, hiie, loitsikoha palvõ' -
kokko saiva ärksal külämehel.
Loitsõ lõkkõ - hoia taara usku, kodo!
Külä iiskujus sai Salumäe talo.

Loide näütemängulõ uma sõna
ütli toona suurmiis Masingu Uku.
Loide tüü jäi siin külän poolõli -
tii läts pikäs ao's Ameerikahe.

Üts inemine või olla nii võimas -
küll tuu om taivaesä võimun'.
Läts katski Loide elo, tõrvik kustu,
piksepilve katsivä hommugu koidu.

Küünäl Jõuluüün

Jõuluhämärän lumitsõ
kalmu iin väräles küünäl.

Sääl kurbusõn kats,
tumõdan - imä ja lats.

Mõttin tardunu pilk,
hetk küünläleegin kinni.

Kõik oll' nii ammu, ammu.
Jõuluhämmär kaos
kukõsammul

Laadalõ

Viirü' vangõr Võro poolõ,
liira-laara laada pääle -
korvin tsia põrsakõsõ,
rõngassaba' roosakõsõ.

Kaup sai kokko, raha pei'ju,
nüüt muutkui õkva puuti.
Laadasaia, aga muudki,
Võro liinast kodo tuudi.

Miä üldse tiidse viil tuust lats,
ku' laadalisõ karmanin
ka üts väiko tubli naps.

Nii om kõnõldu

Hänike kodo-uurjatelõ

Om vana ao jutt Põdraoja Matusmäest:
Kaagu talo man kokku kantu mullakunt -
kos kuulus rootslanõ matõdu Põh'asõa aol.
Kirstkivi viil sääl lähkõl, rist esiki kivi pääl

Nuid juttõ kõnõldu om külä egäst nukast.
Kullamäen käkidü varandusõ ots'ja -
uma teedä rikka mehe kulla lahti kaibsõva.
Egäs kulda ollut, pall'o kontõ saiva mullast.

Viil kraavihalli' Matu ojast rahakatla löüdsevä
ja esi üten kullagõ plehku punusivä -
ütsi katla kaasõ sinna maha jätsivä.
Takan aedi, a proovi' otsi-löüä tuult vällä pääl.

Kara'poisist kuningas

1950nda'

Andekil om külä talorahva juurõ',
noist' saanu suurmehi, akadeemikit.
Na' olnu kara'latsõ targa, suurõlt -
oppajas põllu', eläjä', talotüü.

Nurmõn vili, mõtsan elorikkus, oja,
tähistaivast võis uuri' pümme üün.
Oll' latsil suur suuv kõkõ teedä sai'a,
siin uman koton ja peräst ilma pääl.

Sis umal aol tull' väiko liina kuul,
raamadu oppust sai'a oll' lahe huul.
Tiidmiste nälg viis suurdõ ülikuuli -
oll' napilt rõivast, kõtt' tihti tühi viil.

Tull' küllä opnu arstõ, agranuumõ,
a liina oppajit, insinööre, täädüsmehi.
Nu' külä talotarõst lännü noorõ',
muist tähtsä - kara'latsist kuninga'.

Kirgastus

Kõik minu uma om nüüt sinu

Ma olõ säänest miilt,
et kõrd näemi kodo Linnutiilt.

Küll egäl küläl uma aura,
tuuperäst hää-kuri om siin armas.

Kõrd ku' kir'ämehe suu lätt lukku,
jääs egä värsirida kodolukku.

Aig tullu' olnu üles kir'otõda,
aig tulõ nuu' taas elostõda.

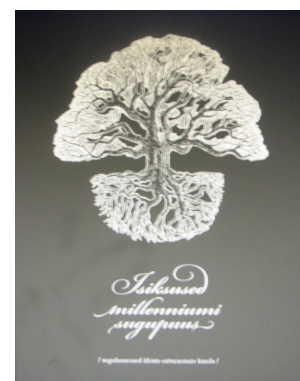
Ristimänd mäletab

Hänike. Biograafiline leksikon

Perepärimused

Sugupuu

Gregor von Sievers Gustav Raudsepp Aksel Kersna Ants Raag

Hänike küla Võro vallan, pindala om 17,7 ruutkilumeetrit ja elänikke 57 (2020). Aastal 1638 nimeti' tedä ku' inemistest tühjä külä. Oll' pikkä aigu Kärgula kar'amõis. Talodõ perisesostmine oll' haripunktin mõisnik von Sieversi aigu. Peräst Sõmmõrpalo sovhoosi osakund (juhtsõ punapäälük Raa Ants). Siin om elänu taarausuline ja kir'ämiis Loide Endel, oppaja ja spordimiis Kersna Aksel, talumiis Raudsepä Gustav (Vambola vanaesä) ja töösõ. Raudsepä Gustav om kirotanu mõnõ luulõtusõ: "Keretü", "Pühä jõe palvõ" ja muidki.

Võro vald

Taarausk

Kärgula mõis

Hänike tunnustsirk

Kir'ändus

Eesti kohanimeraamat. Tallinn 2016, 1055 lk.

Mõtsast lõütü kerik. Urvastõ kohapärimus. Koostanud Valdo Valper. Tartu 2010, 249 lk.

Uku Masing. Vaatlusi maailmale teoloogi seisukohalt. Tartu 2008, 532 lk.

Vikipeedia märksõnad: Hänike; Endel Loide; Kärgula; Gregor von Sievers; Sõmerpalu; Taarauska.

Võrumaa mõisad. Koostanud Valdo Praust. Tänapäev, 2012, 319 lk.

Vambola Raudsepp. Käsikirjalised materjalid: Ristimänd mäletab; Hänike bioraafiline leksikon; Perepärimused; Isiksused millenniumi sugupuus.

Märkus: Fotod erakogust, sh Sievers ja Loide Võru Muuseumist.